

Despre popularitatea scriitorului german atestă și Bogdan Duică, menționând că și la noi Kotzebue „a găsit mulți închinători și traducători și a fost uneori încântarea publicului nostru teatral”¹. Criticul G. Oprescu îl prezintă pe Kotzebue în contextul concret al atmosferei românești din acea vreme: „Prezența lui Kotzebue, ale cărui piese dovedeau mai ales un meșteșug al construcției, fără a pune în valoare un conținut de idei superior, e astfel o măiestrie a limitelor spiritului critic al conducătorilor Filarmonicii și al gustului protipendadei. Reprezentarea comediilor și a dramelor sale însă atestă popularitatea acestui autor (subl. de noi — L.B.F.) apreciat în cercurile vieneze, fost director al Burgtheater-ului, tradus în limba maghiară și slovacă, bucurându-se de o faimă excepțională și oferind unele piese spectaculoase, altele cu totul naive și superficiale. Tradus întâi de I. Văcărescu, care cunoscuse succesul dramaturgului la Viena, Kotzebue se va bucura de o deosebită prețuire în acest final al activității Filarmonicii (subl. de noi — L.B.F.), în care melodrama și vodevilul dădeau tonul valorificării teatrului”².

Considerăm așadar că traducerea piesei lui Kotzebue în limba bulgară constituie un rezultat al succesului de care se bucura în țara noastră scriitorul german.

De același succes s-a bucurat la noi și romancierul francez Eugene Sue, căci din 1852 până în 1858 apar nouă traduceri din operele sale în limba română³. Dintre acestea, romanul *Jidovul rătăcitor* a stîrnit un viu interes. Este tradus în reviste și editat în fascicule, apoi apare în volum, în 1857—1858. După cum relatează P. Cornea în lucrarea amintită, după revoluția din 1848 George Sand și Eugene Sue erau în mare vogă la noi. El arată că „pînă la revoluție frunțașii mișcării culturale din cele trei provincii românești orientaseră publicul și stimulasera zelul tinerilor dornici să lucreze, spre operele străine de valoare, utile prin conținutul instructiv-educativ și demne de a fi imitate prin forma lor desăvîrșită”⁴.

Trăind în această atmosferă, cărturarul bulgar Hr. Vakilidov este tentat să traducă și el romanul *Jidovul rătăcitor*, pe care-l publică la Brăila în 1860. După apariția în volum, romanul a fost popularizat și în revista „Зорница”, în anul 1864, fapt care dovedește de asemenea atenția deosebită ce i se acordă de către cititorul bulgar. Desigur, dat fiind că Hr. Vakilidov era un bun cunoscător al limbii franceze (a editat un manual de limbă franceză pentru bulgari și a publicat o serie de alte traduceri, tot din franceză), am putea admite că traducerea acestui roman a făcut-o după original. Considerăm însă și de data

¹ Traducătorii români ai lui August de Kotzebue (1830—1850), în volumul „Lui Titu Maiorescu”, 1900, 15 februarie, p. 188—204.

² G. Oprescu, *Istoria teatrului în România*, București, 1965 p. 270.

³ *Chernos Corsarul*, tradus de C. C. Băjenaru, București, 1852; *Dealul dracului*, tradusă din franțoezește de S. Mihăilescu, 1853; *Misterele Parisului*. Mare roman social. Fascicula 1—7, 10—58, București; *Matilda sau memoriile unei femei june*, tradusă de Geroge A. Baronzi, vol. I—IV, București, 1853—1854; *Matilda...* Dramă în cinci acte... Tradusă din limba franceză de I. Petrescu, București 1855; *Artur*. Jurnalul unui necunoscut. Traducție de D. Teulescu. Vol. I—II, București 1854; *Comandorul de Malta*, tradusă de Nicolae Racovitza, București 1857; *Crucea de argintu* de la Eugene Sue, tradusă de Ion Eliade, București 1858; *Jidovul rătăcitor*, tradus de Iosif Archidiaconul, vol. I—VIII, București, 1857—1858.

⁴ P. Cornea, *op. cit.*, p. 62.